

Proposing Development Model of Diplomacy through Sport

Fahimeh Mohammad Hassan¹, Habib Honari², Abolfazl Farahani³,
Ali Mohammad Safania⁴, Mohsen Bagherian Farahabadi⁵

1. Department of Sport Management, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran.
E-mail: f.MohammadHassan@gmail.com
2. Department of Sport Management, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran. E-mail: Honari_h@yahoo.com
3. Department of Sport Management, Payam Noor University, Tehran, Iran. E-mail: afarahani@pnu.ac.ir
4. Department of Sport Management, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran.
E-mail: A.m.safania@gmail.com
5. Department of Sport Management, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran.
E-mail: Mohsenbaqerian@gmail.com

ABSTRACT

Article type:

Research Article

Article history:

Received:

5 March 2020

Received in revised form:

7 June 2020

Accepted:

14 June 2020

Published online:

28 April 2023

Keywords:

*International Relations,
Sports Diplomacy,
Foreign Policy,
Sports Application,
Development,*

Introduction: The present study conducted with the aim of proposing development model of diplomacy through sport.

Methods: Research methodology was qualitative and grounded theory using Strauss & Corbin approach. The statistical population included the presidents of Olympic federations, Politicians, scholars and experts who had experience in international affairs activities, and sampling continued until theoretical saturation. To select samples targeted sampling was used and 19 people were considered as interviewees. Semi-structured interviews were used to collect data. Using MAXQDA software, Categories, concepts and items were extracted in order to recognize causes, context, phenomenon, strategies and consequence.

Results: There were 297 preliminary conceptual statements with 13 categories and 73 concepts in paradigm format in four areas including application of sport, managerial factors, foreign policy and the structure of sport.

Conclusion: Based on the findings the areas are divided as follow: the application of sport (including political application of sport, economical application of sport, social application of sport and development of international relations), managerial factors (including education and training of human resources, knowledge management, media and international relationships), foreign policy (including sport and foreign policy and foreign policy and sport) and the last area was related to the structure of sport (including international seats, policy making and planning, sports organization structure, and the place of sport of Iran in the world). In addition, the relationship between the categories showed that the obtained model matches the original format of Strauss & Corbin paradigm model.

Cite this article: Mohammad Hassan, F., Honari, H., Farahani, A., Safania, A., & Bagherian Farahbadi, M. (2023). Proposing development model of diplomacy through sport. *Sport Management Journal*, 15 (1), 19-35.

DOI: <http://doi.org/10.22059/ISM.2020.299042.2425>

Journal of Sport Management by University of Tehran Press is licensed under CC BY-NC 4.0
| web site: <https://jrm.ut.ac.ir/> Email: jrm@ut.ac.ir.

Extended Abstract

Introduction

Sports diplomacy is an approach that politicians apply to create a favorable image of their country among foreign organizations and governments. Considering the importance and influence of sports on human societies and the increase of people's interest in sports competitions around the world, the expectations from international relations researchers to pay more attention to the functions of sports is increased. However, the reality is that still there is a very long path to achieve proper situation in the context of impact of sport in promotion of international relations among nations and governments. In the era of globalization, it is perhaps not possible to find a better tool than international relations to establish communication with other countries and organizations, and one of these tools is the development of international relations through sporting communication. It should be noted that the lack of effective and permanent seats in the world federations and the weak performance in international sports relations have significant consequences, which can be pointed out as not obtaining the right to host, applying personal opinions and influencing the refereeing results and ultimately eliminating Iranian teams. The present inappropriate situation, along with the lack of research in the area of development of international relations in sports, makes the necessity of current research clear. Therefore, the researcher aimed to propose development model of diplomacy through sport.

Methods

Research methodology was qualitative and grounded theory using Strauss & Corbin approach. The statistical population included the presidents of Olympic federations, Politicians, scholars and experts who had experience in international affairs activities, and sampling continued until theoretical saturation. To select samples targeted sampling was used and 19 people were considered as interviewees. Semi-structured interviews were used to collect data. Using MAXQDA software, Categories, concepts and items were extracted in order to recognize causes, context, phenomenon, strategies and consequence.

Results

There were 297 preliminary conceptual statements with 13 categories and 73 concepts in paradigm format in 4 areas including application of sport, managerial factors, foreign policy and the structure of sport. Based on the findings the areas are divided as follow: the application of sport (including political application of sport, economical application of sport, social application of sport and development of international relations),

managerial factors (including education and training of human resources, knowledge management, media and international relationships), foreign policy (including sport and foreign policy and foreign policy and sport) and the last area was related to the structure of sport (including international seats, policy making and planning, sports organization structure, and the place of sport of Iran in the world). In addition, the relationship between the categories showed that the obtained model matches the original format of Strauss & Corbin paradigm model.

Conclusion

Sport is emphasized in public diplomacy as an effective tool for the development of international relations, and in the meantime, it seems that considering the conditions imposed on the country (Iran) as well as the pressures of cultural, social and economic changes, sports can be considered as a tool for the promotion of the country's relations in order to decrease global pressures and leave a positive image of itself in the international arena. Therefore, paying attention to the factors identified in this research can serve as a road map, helping the country's executive managers in taking steps on the path of globalization by using the capabilities of sports to support promotion of international relations.

Ethical Considerations

This article has been done considering all ethical principles

Funding: No financial resources

Authors' contribution: The present article is extracted from the doctoral dissertation by Mohammad Hassan, F., supervised by Honari, H. and Farahani, A. and advised by Safania, A. and Bagherian Farahabadi, M.

Conflict of interest: The authors declared no conflict of interest

Acknowledgments: The guidance of dissertation's supervisors and advisors is highly appreciated.

مدیریت ورزشی

ارائه مدل توسعه دیپلماسی از طریق ورزش

فهیمه محمدحسن^۱، حبیب هنری^۲، ابوالفضل فراهانی^۳، علی محمد صفانیا^۴، محسن باقریان فرح‌آبادی^۵

۱. گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران. رایانامه: f.MohammadHassan@gmail.com

۲. نویسنده مسئول، گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. رایانامه: Honari_h@yahoo.com

۳. گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. رایانامه: afarahani@pnu.ac.ir

۴. گروه مدیریت و برنامه‌ریزی در تربیت بدنی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران. رایانامه: A.m.safania@gmail.com

۵. گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران. رایانامه: Mohsenbaqerian@gmail.com

چکیده

اطلاعات مقاله

مقدمه: پژوهش حاضر با هدف ارائه مدل توسعه دیپلماسی از طریق ورزش انجام گرفت.

نوع مقاله: پژوهشی

روش پژوهش: روش‌شناسی پژوهش از نوع کیفی و نظریه داده‌بنیاد با استفاده از رویکرد اشتراوس و کوربین بود. جامعه آماری پژوهش مشتمل بر رؤسای فدراسیون‌های المپیک، سیاستمداران و صاحب‌نظران و خبرگان علمی که در امور بین‌الملل فعالیت داشته‌اند، بود و نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. برای تعیین نمونه‌های این پژوهش از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد و ۱۹ نفر به‌عنوان مصاحبه‌شونده در نظر گرفته شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. مقوله‌ها، مفاهیم و گویه‌ها برای شرایط علمی، عوامل زمینه‌ای، عوامل مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها در نرم‌افزار MAXQDA استخراج شد.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۲/۱۵

تاریخ بازنگری: ۱۳۹۹/۰۳/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۳/۲۵

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۲/۰۸

یافته‌ها: ۲۹۷ گزاره مفهومی اولیه با ۱۳ مقوله و ۷۳ مفهوم در قالب پارادایمی در چهار حوزه کارکرد ورزش، عوامل مدیریتی، سیاست خارجی و ساختار ورزش بوده است.

کلیدواژه‌ها:

توسعه،

دیپلماسی ورزشی،

روابط بین‌الملل،

سیاست خارجی،

کارکرد ورزش.

نتیجه‌گیری: کارکرد ورزش (شامل کارکرد سیاسی ورزش، کارکرد اقتصادی ورزش، کارکرد اجتماعی ورزش و توسعه روابط بین‌الملل)، عوامل مدیریتی (شامل آموزش و تربیت نیروی انسانی، مدیریت دانش و عامل رسانه و روابط بین‌الملل)، سیاست خارجی (شامل ورزش و سیاست خارجی و عامل سیاست خارجی و ورزش) و آخرین حوزه مربوط به ساختار ورزش (شامل کرسی‌های بین‌المللی، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی، ساختار سازمان‌های ورزشی و عامل جایگاه ورزش کشور در جهان) قابل تقسیم هستند. همچنین روابط بین مقوله‌های شکل گرفته در داده‌ها نشان داد که الگوی به‌دست‌آمده با شکل اصلی الگوی پارادایمی اشتراوس و کوربین تطابق دارد.

استناد: محمدحسن، فهیمه؛ هنری، حبیب؛ فراهانی، ابوالفضل؛ صفانیا، علی‌محمد؛ و باقریان فرح‌آبادی، محسن (۱۴۰۲). ارائه مدل توسعه دیپلماسی از طریق ورزش.

نشریه مدیریت ورزشی، ۲ (۴)، ۱۹-۳۵. DOI: <http://doi.org/10.22059/JSM.2020.299042.2425>

این نشریه علمی رایگان است و حق مالکیت فکری خود را بر اساس لایسنس کرییتیو کامنز (CC BY-NC 4.0) به نویسندگان واگذار کرده است. آدرس نشریه: <https://jssm.ut.ac.ir/> | ایمیل: jssm@ut.ac.ir

مقدمه

ورزش به‌عنوان بخشی از فرهنگ جهانی به یکی از ابزارهای مهم ترکیب و پیوند افراد مختلف در سراسر دنیا تبدیل شده است و فعالیتی است که در صلح جهانی نقش بسزایی دارد و می‌تواند به‌عنوان مجموعی از فعالیت‌ها شناخته شود که بر منافع اجتماعی-اخلاقی و نیز فواید جسمانی تأثیر مثبتی دارد (بویاسیگلو و اوگاز، ۲۰۱۶). در این زمینه ورزش و پویش‌های مرتبط با آن از جمله مباحث بسیار جدیدی قلمداد می‌شود که مورد توجه محققان روابط بین‌الملل قرار گرفته است (زرگر، ۲۰۱۵). ورزش از حوزه‌های جدید جهانی در مباحث دیپلماسی و فعالیت‌های دیپلماتیک است (مورای، ۲۰۱۳)، به‌طوری‌که به جنبه مهمی از نفوذ سیاسی دولت‌ها تبدیل شده است (نیکولسون و هولیهان، ۲۰۱۳). امروزه دیپلماسی ورزشی رویکردی است که سیاستمداران و دولتمردان دنیا با استفاده از آن توسط افراد و رویدادهای ورزشی در پی ایجاد تصویر مطلوبی از کشور خود در بین سازمان‌ها و دولت‌های خارجی‌اند (مورای، ۲۰۱۲). اما روابط بین‌الملل به مجموعه‌ای از اقدامات و کنش‌های متقابل واحدهای حکومتی و نهادهای غیردولتی و همچنین روندهای سیاسی میان ملت‌ها گفته می‌شود (صبغ نوین، ۲۰۱۵). از این‌رو جا دارد که کارکردهای سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آن بر کلان‌ترین سطح تعاملات یعنی روابط بین دولت‌ها و دیگر بازیگران بین‌المللی در روابط بین‌الملل تئوریزه و مفهوم‌سازی شود (زرگر، ۲۰۱۵).

با توجه به اهمیت و تأثیرگذاری ورزش بر جوامع انسانی و افزایش علاقه مردم به رقابت‌های جذاب و حساس ورزشی در جهان و نفوذ متولیان، کارگزاران و ارکان ورزش بر اذهان و افکار انسان، انتظارات از محققان روابط بین‌الملل برای توجه بیشتر به کارکردهای ورزش در روابط بین‌الملل در سطوح افزایش می‌یابد. ولی واقعیت این است که هنوز به‌طور مطلوبی به ورزش و پویش‌های مرتبط با آن در روابط بین‌الملل توجه نشده است و این مفروض در همین جا قابل طرح است که نوعی غفلت در زمینه پژوهش و مطالعه درباره ارتباط ورزش و روابط بین‌الملل وجود دارد (زرگر، ۲۰۱۵). چهار دلیل نشان می‌دهد چرا دانش‌پژوهان باید به بررسی روابط بین‌الملل در ورزش بپردازند؛ اول اینکه ورزش در جامعه جهانی عنصری بسیار مهم و از ملاحظه‌های بسیار اصلی و حائز اهمیت برای کسانی است که معتقدند روابط بین‌الملل باید با سیاست‌های بین‌دولتی سروکار داشته باشد؛ دوم اینکه روابط جهانی ورزش به‌عنوان بخشی از محیط سیاسی بین‌کشوری آنارشیستی، احتمالات بر رفتار در آن نظام تأثیر می‌گذارد؛ سوم اینکه ورزش به روش‌های مختلف و در درجات گوناگون، عنصری در بیشتر سیاست‌های خارجی و داخلی دولت است. همچنین دولت‌ها به‌طور معمول معتقدند که ورزش به‌حدی حائز اهمیت است که نباید آن را نادیده گرفت؛ چهارم اینکه ورزش از طریق یک شبکه حقیقی از سازمان‌های بین‌المللی خصوصی اجرا می‌شود که به‌عنوان بخشی از مطالعه کلی سازمان‌های بین‌المللی و بین‌کشوری، نیاز به تحقیق و بررسی دارد (تیلور، ۱۹۸۶). از نگاه دیگر توسعه و رشد ورزش کشور نیز مدنظر است. آیا ابزار سیاست و روابط بین‌الملل می‌تواند به رشد ورزش کمک کند؟ و چگونه؟ از این‌رو رویکرد دوم مطرح می‌شود؛ یعنی استفاده ورزش از سازوکارهای سیاسی. در این رویکرد مسیر برعکس می‌شود. ورزش با استفاده از دستگاه دیپلماتیک به توسعه و رشد خود می‌پردازد. هرچند طبق فلسفه ورزش در دنیا، ورزش دور از سیاست است؛ اما باید باور داشت که چنین فلسفه‌ای امروز بر ورزش دنیا حاکم نیست. نگاه به اعضای هیأت رئیسه فدراسیون‌های بین‌المللی، کمیته بین‌المللی المپیک و پارالمپیک و دیگر مجامع بین‌المللی ورزشی نشان از ادعای مذکور دارد. کشورهایی که با صاحبان قدرت ارتباط بیشتری دارند، کرسی‌های بیشتری هم در اختیار دارند و نیز در کسب رویدادهای ورزشی بسیار قوی هستند. از این‌رو موضوع روابط بین‌الملل بحث بسیار مهمی در حوزه ورزش است (پیمان‌فر، ۲۰۱۵).

در گذشته روابط بین‌الملل بیشتر روی مسائل سیاسی، نظامی و اقتصادی متمرکز بود. هرچند اخیراً ماهیت روابط بین‌الملل تغییر پیدا کرده است. در این میان به‌دلیل شهرت فراوان ورزش در جهان، این پدیده، نقش چشمگیری در روابط بین‌الملل بازی می‌کند. به‌طور مثال روابط بین‌الملل بر ورزش تأثیری می‌گذارد که سبب ایجاد بحران بین چند کشور شود. برای مثال جنگ سبب عدم شرکت در مسابقات می‌شود یا به دلایل این روابط کشور ایران با اسرائیل روبه‌رو نمی‌شود (صبغ نوین، ۲۰۱۵). از سوی دیگر کسب پیروزی در میادین بزرگ ورزشی علاوه بر بهبود غرور ملی و همبستگی ملی، سبب افزایش اعتبار کشور در سطح بین‌الملل می‌شود و در رقابت با سایر دولت‌ها تأثیرگذار است. به‌طور مثال دولت آلمان با میزبانی المپیک ۱۹۳۶ از این فرصت برای تأثیر گذاشتن بر کشورهای خارجی

دیگر سود برد یا المپیک پکن ۲۰۰۸ پرستیژ سیاسی را از طریق المپیک به دنیا عرضه کرد. همچنین مورای (۲۰۱۳) کشورهای بریکس^۱ را که توانسته‌اند از میزبانی رویدادهای ورزشی برای شکوفایی و توسعه هرچه بیشتر اقتصاد خود استفاده کنند، این چنین معرفی می‌کند. سال ۲۰۰۸، چین میزبان بازی‌های المپیک تابستانی بود، سال ۲۰۱۰، هند میزبان بازی‌های کشورهای مشترک‌المنافع بود، سال ۲۰۱۴، روسیه میزبان بازی‌های المپیک زمستانی بود، سال ۲۰۱۴، برزیل میزبان جام جهانی فوتبال بود، سال ۲۰۱۶، برزیل میزبان المپیک تابستانی، سال ۲۰۱۸، روسیه میزبان جام جهانی فوتبال خواهد بود (مورای، ۲۰۱۳). بویاسیگلو و اوگاز (۲۰۱۶) نیز در پژوهش خود به نقش ورزش در روابط بین‌الملل پرداختند و بیان کردند که ورزش به‌طور مستقیم در حال تبدیل شدن به ابزاری به رسمیت شناخته‌شده مهم در رابطه‌های بین‌المللی به یک روش مثبت است (بویاسیگلو و اوگاز، ۲۰۱۶). ایسای (۲۰۱۸) در پژوهش خود به بررسی ورزش و روابط بین‌الملل پرداخت و بیان کرد که ورزش می‌تواند به‌عنوان یک ابزار دیپلماسی مابین کشورها و به‌عنوان ابزار تبلیغاتی برای گسترش ایدئولوژی به‌کار رود و موجب ترویج صلح در روابط بین‌الملل می‌شود (مجموعه مقالات UK، ۲۰۱۸). کیوبریسکی و مارسین (۲۰۱۳) در تحقیقی نشان دادند که محض آنکه مفهوم روابط بین‌الملل بین مردم معروف شود، می‌تواند به‌عنوان ابزاری برای سیاست بین‌المللی باشد و نقش بسزایی در تغییر شکل روابط بین‌الملل دارد. بنابراین توسعه عوامل سیاسی و روابط بین‌الملل توانسته در ورزش بسیار حائز اهمیت باشد (کیوبریسکی، ۲۰۱۳).

همان‌طور که پژوهش‌های مختلف نشان دادند در عصر جهانی شدن شاید نتوان ابزاری بهتر از روابط بین‌الملل برای برقراری ارتباط با دیگر کشورها و سازمان‌ها یافت که یکی از این ابزارها توسعه روابط بین‌المللی ورزشی است (کیوبریسکی، ۲۰۱۳). این‌گونه است که ورزش می‌تواند نویددهنده صلح و دوستی باشد؛ امری که هنوز سیاستمداران نتوانسته‌اند به‌خوبی آن را انجام دهند یا درک نمایند. ورزش ابزار ارتباطی بی‌نظیری است که علاوه بر مزایای مذکور، زمینه را برای تعامل و تبادل گسترده در اشکال دیگر فراهم می‌کند. در نتیجه اگر روابط بین‌الملل بتواند تعاملات خود را به‌طور گسترده و منطقی توسعه دهد، توانمندی بالقوه ورزش کشور به‌واسطه تلاش حامیان بالفعل می‌گردد و آن اولین گام برای موفقیت ورزش در مجامع بین‌المللی است. با علم بر اینکه کسب کرسی‌های بین‌المللی مؤثر ورزشی همواره از چالش‌های اساسی ورزش برای کشور ایران به‌شمار می‌رود، باید اذعان کرد کسب جایگاه و کرسی‌های مهم ورزشی در مجامع بین‌المللی با بهبود روابط بین‌الملل فرصت بهتری برای ظهور پیدا می‌کند. به‌طوری‌که امروزه برخی کشورها بسیاری از کرسی‌های مؤثر را تصاحب کرده‌اند، حال آنکه ایران در بسیاری از رشته‌ها صاحب سبک است، اما صاحب کرسی نیست. باید توجه داشت که نبود کرسی‌های مهم و ثابت در فدراسیون جهانی و نداشتن روابط بین‌الملل ورزشی پیامدهای مهمی را به‌همراه دارد که می‌توان به عدم کسب حق میزبانی، اعمال نظرهای شخصی و نفوذ در نتایج داور و در نهایت حذف تیم‌های ایرانی اشاره کرد که خاطرات تلخی را به‌وجود آورده است. با توجه به مباحثی که ذکر شد، از گزینه‌های رفع مشکلات موجود و مطرح‌شده کسب و احراز کرسی‌های مؤثر بین‌المللی، داشتن روابط مؤثر بین‌المللی و مواردی از این دست است. این وضعیت نامناسب در کنار نبود پژوهشی در زمینه توسعه روابط بین‌الملل در ورزش انجام پژوهش حاضر را بیش از پیش ضروری می‌سازد. از این‌رو در این پژوهش به ارائه مدل توسعه دیپلماسی از طریق ورزش پرداخته خواهد شد.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع پژوهش‌های کیفی است و با استفاده از روش داده‌بنیاد رویکرد نظام‌مند (اشتراوس و کوربین) انجام گرفته است. جامعه آماری تحقیق مشتمل بر رؤسای فدراسیون‌های المپیک، سیاستمداران و صاحب‌نظران و خبرگان علمی که در امور بین‌الملل فعالیت داشته‌اند بود و نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت و از بین گروه خبرگان ۱۹ نفر به روش نمونه‌گیری هدفمند به‌عنوان مصاحبه‌شونده انتخاب شدند.

^۱. بریکس (BRICS) نام گروهی به رهبری قدرت‌های اقتصادی نوظهور است که از به هم پیوستن حروف اول نام انگلیسی کشورهای عضو برزیل، روسیه، هند، چین و آفریقای جنوبی تشکیل شده است.

به منظور جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. خبرگان پژوهش، افرادی بودند که بتوانند با ارائه اطلاعات دقیق نمادی از جامعه باشند. در حین مصاحبه به جمع‌آوری نظرها در مورد شاخص‌های مناسب برای تعیین توسعه روابط بین‌الملل از طریق ورزش پرداخته شد و عوامل اصلی و فرعی موردنظر بررسی و نهایی شد. در طول مصاحبه، به روش‌های مختلف مانند یادداشت‌برداری و ضبط جریان مصاحبه بر روی نوار صوتی یا تصویری اطلاعات ثبت شد.

به منظور تعیین روایی پژوهش از نظرهای ارزشمند استادان آشنا با این حوزه و متخصصان دانشگاهی که در این حوزه خبره و مطلع بودند، استفاده شد. همچنین هم‌زمان از مشارکت‌کنندگان در تحلیل و تفسیر داده‌ها کمک گرفته شد. برای بررسی اعتبار و روایی در پژوهش کیفی از مقبولیت، انتقال‌پذیری و تأییدپذیری استفاده شد. از این رو در این پژوهش تمامی موارد مربوط به مقوله‌های مذکور رعایت شد. همچنین به منظور پایایی مصاحبه‌ها از روش بازآزمون و روش توافق درون موضوعی مطابق با فرمول زیر برای محاسبه پایایی مصاحبه‌های انجام گرفته استفاده شد:

$$\text{فرمول (۱)} = \frac{2(\text{تعدادتوافقات})}{\text{تعداد کل کدها}} \times 100 = \text{درصد پایایی}$$

یافته‌ها نشان داد پایایی بازآزمون ۸۱ درصد و بیانگر پایایی مناسب است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش داده‌بنیاد اشتراوس و کوربین (۱۹۹۰) مبتنی بر کدگذاری باز، محوری و گزینشی با نرم‌افزار تحلیل داده‌های کیفی مکس کیو. دی. ای نسخه ۲۲ استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی به دست آمده در تحقیق مربوط به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان بود. ۱۹ نفر به عنوان مصاحبه‌شونده در پژوهش همکاری داشتند. مصاحبه‌شوندگان شامل پنج سیاستمدار، هشت رئیس فدراسیون و رئیس امور بین‌الملل و شش استاد دانشگاه صاحب‌نظر در امور بین‌الملل و دارای سابقه اجرایی در روابط بین‌الملل سازمان‌های ورزشی بودند. زمانی که موضوع طی مصاحبه به حد اشباع نظری رسید، مصاحبه‌ها پایان یافت. طی انجام مصاحبه‌ها و پس از اتمام هر مصاحبه کدگذاری داده‌های حاصل از آن مصاحبه انجام گرفت. پس از مرحله کدگذاری باز و کدگذاری محوری، طبقات، مقولات و مفاهیم مشخص شد. در نهایت از نتایج، مقوله‌ها، مفهوم و گویه‌های به دست آمده برای شرایط علی، عوامل زمینه‌ای، عوامل مداخله‌گر، راهبرد و پیامد استفاده شد که در جداول زیر نشان داده شده است.

جدول ۱. شرایط علی توسعه روابط بین‌الملل از طریق ورزش

شرایط علی	مقوله‌ها	مفاهیم
		نظارت بر عملکرد افراد حاضر در مجامع بین‌المللی
		حمایت از نیروهای مؤثر و متخصص کارآمد
		توجه به الگوهای شایستگی در انتخاب و معرفی
		حمایت از افراد متعهد
		جلوگیری از حضور افراد غیرمتخصص در کرسی‌ها
		برخوردهای سیاسی با صاحبان کرسی
		کمیت کرسی‌های بین‌المللی
		کیفیت اثرگذاری کرسی‌های بین‌المللی
		آشنایی افراد با فنون مذاکره
		آشنایی کامل با سازمان هدف
ساختار ورزش	کرسی‌های بین‌المللی	

¹ . MAXQDA(Qualitative Data Analysis)

آشنایی با قوانین و مقررات بین‌المللی	سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی
آشنایی با تشریفات و پروتکل‌های بین‌المللی	
سیاست‌گذاری کلان در ارتباطات و دیپلماسی ورزش	
عقد تفاهم‌نامه‌های بین‌المللی	
داشتن سیاست واحد	
داشتن برنامه راهبردی جامع و مانع	ساختار سازمان‌های ورزشی
داشتن تفکر راهبردی	
هماهنگی در اجرای برخی قوانین بین‌المللی و داخلی	
هماهنگی سازمان‌ها و نهادهای مؤثر ورزشی داخلی با یکدیگر	
ساختار دولتی ورزش ایران	
برخوردهای شخصی	جایگاه ورزش کشور در جهان
برخوردهای سلیقه‌ای	
کمیته روابط بین‌الملل در سازمان‌های ورزشی	
میزبانی مسابقات و رویدادهای بین‌المللی بزرگ ورزشی	
معرفی چهره‌ها و قهرمانان شاخص ورزش	
حضور حداکثری در رقابت‌های معتبر بین‌المللی	جایگاه ورزش کشور در جهان
حضور بازیکنان و مربیان خارجی در کشور	
حضور بازیکنان ایرانی در خارج از کشور	
جذب اسپانسرهای بین‌المللی	
برگزاری دوره‌های بین‌المللی	
حضور افراد به‌عنوان مدرس بین‌المللی در دوره‌های خارج از کشور	

با توجه به جدول ۱، ۳۱ مفهوم برای چهار مقوله شامل کرسی‌های بین‌المللی، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی، ساختار سازمان‌های ورزشی و جایگاه ورزش کشور در جهان استخراج شد. در ادامه مقوله‌ها و مفاهیم مرتبط با پدیده محوری در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲. پدیده محوری توسعه روابط بین‌الملل از طریق ورزش

پدیده محوری	مقوله‌ها	مفاهیم
کارکرد سیاسی ورزش	کارکرد سیاسی ورزش	ورزش و روابط بین‌کشورها
		ورزش و توسعه سیاسی
		ورزش به‌عنوان ابزار ضد جنگ
کارکرد اقتصادی ورزش	کارکرد اقتصادی ورزش	ورزش و توسعه گردشگری بین‌المللی
		ورزش و توسعه اقتصادی
		ورزش و ایجاد اشتغال
کارکرد ورزش	کارکرد اجتماعی ورزش	ورزش و تبادل فرهنگی
		ورزش و ترویج صلح و دوستی
		ورزش و توسعه اجتماعی
توسعه روابط بین‌الملل	توسعه روابط بین‌الملل	ورزش و هویت ملی
		ورزش به‌عنوان ابزار قدرت
		ورزش به‌عنوان صدای یک ملت
		ورزش به‌عنوان ابزار دیپلماتیک

جدول ۲ بیانگر پدیده محوری توسعه روابط بین‌الملل از طریق ورزش ۱۳ کد مستخرج از چهار مقوله کارکرد سیاسی، اقتصادی، اجتماعی ورزش و همچنین توسعه روابط بین‌الملل است. در ادامه نتایج مرتبط با شرایط زمینه‌ای تشریح شده است.

جدول ۳. شرایط زمینه‌ای توسعه روابط بین‌الملل از طریق ورزش

شرایط زمینه‌ای	مقوله‌ها	مفاهیم
آموزش و تربیت نیروی انسانی		آموزش قوانین و پروتکل‌های بین‌المللی
		آموزش اصول و مبانی روابط بین‌الملل
		جذب نیروی انسانی متخصص
		آموزش فرهنگ کشورهای مختلف
		تربیت افراد متعهد
		آموزش و توجه به نخبه‌های ورزشی
		آموزش زبان‌های بین‌المللی
عوامل مدیریتی		تربیت نیروی متخصص روابط بین‌الملل در ورزش
		آموزش حقوق بین‌الملل در ورزش
		آموزش ساختار سازمان‌های بین‌المللی در ورزش
		محدود بودن اطلاعات و کارکرد مدیران به داخل
مدیریت دانش		عدم شناخت موقعیت و وضعیت در روابط بین‌الملل
		آموزش ورزشکاران
		آگاهی مدیران ورزشی به وضعیت اقتصادی و سیاسی سایر کشورها
		آگاهی مدیران از قوانین و قواعد بین‌المللی
رسانه و روابط بین‌الملل		ایجاد و تسهیل دانش در حوزه روابط بین‌الملل
		تهیه بانک‌های اطلاعاتی از وضعیت کشورها
		ورزش به‌عنوان ابزار تبلیغاتی کشور
		آموزش سواد رسانه‌ای به مدیران و ورزشکاران

جدول ۳ شرایط زمینه‌ای توسعه روابط بین‌الملل از طریق ورزش را با استخراج ۱۹ مفهوم از سه مقوله آموزش و تربیت نیروی انسانی، مدیریت دانش و رسانه و روابط بین‌الملل تبیین می‌کند. در ادامه نتایج شرایط مداخله‌گر در جدول ۴ نشان داده شده است.

جدول ۴. شرایط مداخله‌گر در توسعه روابط بین‌الملل از طریق ورزش

شرایط مداخله‌گر	مقوله‌ها	مفاهیم
سیاست خارجی	ورزش و سیاست خارجی	ورزش به‌عنوان ابزار سیاسی
		ورزش و بهتر شدن روابط سیاسی
		ورزش به‌عنوان زبان مشترک
سیاست خارجی و ورزش		سیاست‌گذاری ارتباطات بین‌الملل
		تشکیل اداره کل ورزش در وزارت امور خارجه
		اثر سیاست بر ورزش
		تبعیت از سیاست‌های کشور

اثر روابط سیاسی در ورزش
اثر تحریم‌ها بر ورزش
میزان تعامل با نظام بین‌الملل

طبق جدول ۴ شرایط مداخله‌گر در توسعه روابط بین‌الملل از طریق ورزش با استخراج ۱۰ مفهوم شامل دو مقوله ورزش و سیاست خارجی و سیاست خارجی و ورزش است. نتایج حاصل از کدگذاری در جدول ۵ نشان داده شده است.

جدول ۵. نتایج حاصل از کدگذاری‌ها

طبقات	مقوله	مفهوم
۱. کارکرد ورزشی	۲. کارکرد سیاسی ورزش	۱. ورزش و روابط بین کشورها
		۲. ورزش و توسعه سیاسی
		۳. ورزش به‌عنوان ابزار ضد جنگ
		۴. ورزش و توسعه گردشگری بین‌المللی
	۳. کارکرد اقتصادی ورزش	۵. ورزش و توسعه اقتصادی
		۶. ورزش و ایجاد اشتغال
		۷. ورزش و تبادل فرهنگی
	۴. کارکرد اجتماعی ورزش	۸. ورزش و ترویج صلح و دوستی
		۹. ورزش و توسعه اجتماعی
		۱۰. ورزش و هویت ملی
۵. توسعه روابط بین‌الملل	۱۱. ورزش به‌عنوان ابزار قدرت	۱۱. ورزش به‌عنوان ابزار قدرت
		۱۲. ورزش به‌عنوان صدای یک ملت
		۱۳. ورزش به‌عنوان ابزار دیپلماتیک
	۶. آموزش و تربیت نیروی انسانی	۱۴. آموزش قوانین و پروتکل‌های بین‌المللی
		۱۵. آموزش اصول و مبانی روابط بین‌الملل
		۱۶. جذب نیروی انسانی متخصص
		۱۷. آموزش فرهنگ کشورهای مختلف
		۱۸. تربیت افراد متعهد
		۱۹. آموزش و توجه به نخبه‌های ورزشی
		۲۰. آموزش زبان‌های بین‌المللی
۲. عوامل مدیریتی	۲۱. تربیت نیروی متخصص روابط بین‌الملل در ورزش	۲۱. تربیت نیروی متخصص روابط بین‌الملل در ورزش
		۲۲. آموزش حقوق بین‌الملل در ورزش
		۲۳. آموزش ساختار سازمان‌های بین‌المللی در ورزش
	۷. مدیریت دانش	۲۴. محدود بودن اطلاعات و کارکرد مدیران به داخل
		۲۵. عدم شناخت موقعیت و وضعیت در روابط بین‌الملل
		۲۶. آموزش ورزشکاران
۸. رسانه و روابط بین‌الملل	۲۷. آگاهی مدیران ورزشی به وضعیت اقتصادی و سیاسی سایر کشورها	۲۷. آگاهی مدیران ورزشی به وضعیت اقتصادی و سیاسی سایر کشورها
		۲۸. آگاهی مدیران از قوانین و قواعد بین‌المللی
		۲۹. ایجاد و تسهیل دانش در حوزه روابط بین‌الملل
	۳۰. تهیه بانک‌های اطلاعاتی از وضعیت کشورها	۳۰. تهیه بانک‌های اطلاعاتی از وضعیت کشورها
		۳۱. ورزش به‌عنوان ابزار تبلیغاتی کشور
		۳۲. آموزش سواد رسانه‌ای به مدیران و ورزشکاران

ادامه جدول ۵. نتایج حاصل از کدگذاری‌ها

طبقات	مقوله	مفهوم
۳. سیاست خارجی	۹. ورزش و سیاست خارجی	۳۳. ورزش به عنوان ابزار سیاسی
		۳۴. ورزش و بهتر شدن روابط سیاسی
		۳۵. ورزش به عنوان زبان مشترک
		۳۶. سیاستگذاری ارتباطات بین الملل
		۳۷. تشکیل اداره کل ورزش در وزارت امور خارجه
		۳۸. اثر سیاست بر ورزش
		۳۹. تبعیت از سیاست‌های کشور
		۴۰. اثر روابط سیاسی در ورزش
		۴۱. اثر تحریم‌ها بر ورزش
		۴۲. میزان تعامل با نظام بین الملل
۱۱. کرسی‌های بین المللی	۱۰. سیاست خارجی و ورزش	۴۳. نظارت بر عملکرد افراد حاضر در مجامع بین المللی
		۴۴. حمایت از نیروهای مؤثر و متخصص کارآمد
		۴۵. توجه به الگوهای شایستگی در انتخاب و معرفی
		۴۶. حمایت از افراد متعهد
		۴۷. جلوگیری از حضور افراد غیرمتخصص در کرسی‌ها
		۴۸. برخوردهای سیاسی با صاحبان کرسی
		۴۹. کمیت کرسی‌های بین المللی
		۵۰. کیفیت اثرگذاری کرسی‌های بین المللی
		۵۱. آشنایی افراد با فنون مذاکره
		۵۲. آشنایی کامل با سازمان هدف
۱۲. سیاستگذاری و برنامه ریزی	۱۱. کرسی‌های بین المللی	۵۳. آشنایی با قوانین و مقررات بین المللی
		۵۴. آشنایی با تشریفات و پروتکل‌های بین المللی
		۵۵. سیاستگذاری کلان در ارتباطات و دیپلماسی ورزش
		۵۶. عقد تفاهم‌نامه‌های بین المللی
		۵۷. داشتن سیاست واحد
		۵۸. داشتن برنامه راهبردی جامع و مانع
		۵۹. داشتن تفکر راهبردی
		۶۰. هماهنگی در اجرای برخی قوانین بین المللی و داخلی
		۶۱. هماهنگی سازمان‌ها و نهادهای مؤثر ورزشی داخلی با یکدیگر
		۶۲. ساختار دولتی ورزش ایران
۱۳. ساختار سازمان‌های ورزشی	۱۲. سیاستگذاری و برنامه ریزی	۶۳. برخوردهای شخصی
		۶۴. برخوردهای سلیقه‌ای
		۶۵. کمیته روابط بین الملل در سازمان‌های ورزشی
		۶۶. میزبانی مسابقات و رویدادهای بین المللی بزرگ ورزشی
		۶۷. معرفی چهره‌ها و قهرمانان شاخص ورزش
		۶۸. حضور حداکثری در رقابت‌های معتبر بین المللی
		۶۹. حضور بازیکنان و مربیان خارجی در کشور
		۷۰. حضور بازیکنان ایرانی در خارج از کشور
		۷۱. جذب اسپانسرهای بین المللی
		۷۲. برگزاری دوره‌های بین المللی
۱۴. جایگاه ورزش کشور در جهان	۱۳. ساختار سازمان‌های ورزشی	۷۳. حضور افراد به عنوان مدرس بین المللی در دوره‌های خارج از کشور

بر اساس تجزیه و تحلیل صورت گرفته طی سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی از ۱۹ مصاحبه صورت گرفته ۲۹۷ کد مستخرج شد که تحلیل کدها به شناسایی ۷۳ مفهوم، ۱۳ مقوله و ۴ طبقه منجر شد. همچنین روابط بین مقوله‌های شکل گرفته در داده‌ها نشان داد که الگوی به دست آمده با شکل اصلی الگوی پارادایمی اشتراوس و کوربین تطابق دارد. یعنی پدیده محوری (کارکرد ورزش) متأثر از شرایط علی بوده و خود بر راهبردها تأثیرگذار است. راهبردها نیز به نوبه خود تحت تأثیر شرایط زمینه‌ای و مداخله‌گر، پیامدهای مرتبط با پدیده مورد بررسی را شکل می‌دهند. این الگوی پارادایمی در شکل ۱ نشان داده شده است.

شکل ۱. مدل توسعه روابط بین الملل از طریق ورزش

بحث و نتیجه گیری

با توجه به نتایج پژوهش و بر اساس الگوی ارائه شده در این تحقیق، عوامل مؤثر بر توسعه روابط بین الملل از طریق ورزش در چهار حوزه کارکرد ورزش (شامل کارکرد سیاسی ورزش، کارکرد اقتصادی ورزش، کارکرد اجتماعی ورزش و توسعه روابط بین الملل)، عوامل مدیریتی (شامل آموزش و تربیت نیروی انسانی، مدیریت دانش و عامل رسانه و روابط بین الملل)، سیاست خارجی (شامل ورزش و سیاست خارجی و عامل سیاست خارجی و ورزش) و آخرین حوزه مربوط به ساختار ورزش (شامل کرسی های بین المللی، سیاستگذاری و برنامه ریزی، ساختار سازمان های ورزشی و عامل جایگاه ورزش کشور در جهان) قابل تقسیم هستند. به عبارتی می توان این گونه استنباط و تحلیل کرد که برای توسعه روابط بین الملل از طریق ورزش باید به چهار حوزه اصلی آن یعنی کارکرد ورزش، عوامل مدیریتی، سیاست خارجی و ساختار ورزش توجه کرد.

امروزه نتایج تحقیقات متعدد، **کارکرد ورزش** را به نوعی در عرصه های مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و توسعه روابط بین المللی نشان داده است. بر اساس یافته های تحقیق عامل اصلی مؤثر بر توسعه روابط بین الملل از طریق ورزش که در مدل به عنوان پدیده محوری در نظر گرفته شد، عامل کارکرد ورزش بود که از چهار عامل فرعی کارکرد سیاسی ورزش، کارکرد اقتصادی ورزش، کارکرد اجتماعی ورزش و عامل توسعه روابط بین الملل تشکیل شده بود. نتایج همسو با یافته اندرسون (۲۰۱۷) است. در این زمینه بیشتر پژوهشگران این حوزه معتقدند، ورزش به عنوان ابزاری برای سیاستمداران مطرح است تا به وسیله آن بتوانند اهداف خود را تحقق بخشند. به طوری که برخی از کشورهای در حال توسعه مانند برزیل، هند، چین و آفریقای جنوبی برای کسب رویدادهای بزرگ ورزشی در کنار تصاحب کرسی ها و صندلی های بین المللی به عنوان یکی از منابع قدرت غیرملموس آنها در حال سرمایه گذاری هستند و از ورزش به عنوان ابزاری برای دستیابی به اهداف خود در عرصه بین الملل و تغییر ماهیت نظامی روابط خود استفاده می نمایند (آندرسون، ۲۰۱۷). از این رو پرواضح است که کشورهای قدرتمند در عرصه اقتصاد به خوبی از ورزش و اهرم دیپلماسی و روابط بین الملل ورزش به عنوان یک برنامه هدفمند، طولانی مدت و کاملاً اجرایی در توسعه روابط بین الملل خود با سایر کشورها استفاده می کنند. به گفته نلسون ماندلا «ورزش قدرت تغییر جهان را دارد»، این گفته نشان از آن دارد که کارکرد ورزش فقط در میدان ورزش نیست. در واقع دیپلماسی ورزش چیزهای مختلفی در حوزه های متفاوت در سراسر جهان معنی می دهد که تأثیرش از جهانی شدن در حال افزایش است (جکسون، ۲۰۰۸). کارکرد سیاسی ورزش اولین عامل فرعی شناسایی شده در بخش کارکردهای ورزش بود. یافته های پژوهش در این بخش با نتایج تحقیقات کیونگ (۲۰۰۵)، مرکل (۲۰۰۸)، ساهین^۳ و همکاران (۲۰۱۰)، رابرتسون^۴ (۲۰۱۳)، آناستاسوسکی^۵ (۲۰۱۳) و حمزه لو (۲۰۱۴) همسو و مطابق است. در این زمینه می توان بیان کرد ورزش، یکی از ملزومات اساسی زندگی اجتماعی امروز و از عرصه های بسیار مهمی است که حکومت ها، افراد و سازمان های بین المللی با آگاهی کامل از ابعاد سیاسی - اجتماعی آن، همواره تمایل داشته اند تا از آن برای دستیابی به اهداف مورد نظر خود بهره برداری کنند. تمایل افکار عمومی جهان به کسب اخبار و اطلاعات مربوط به رویدادهای ورزشی از یک سو و انعکاس گسترده وقایع ورزشی از طریق رسانه های جمعی از سوی دیگر سبب شده است که قلمرو ورزش و سیاست روزبه روز به هم نزدیک تر شوند، به طوری که دوری عرصه ورزش از دنیای سیاست و جدایی آن از بازی های سیاسی، دیگر امر ساده ای به نظر نمی رسد (حمزه لو، ۲۰۱۴). در نتیجه باید ارتباط ورزش و سیاست و حضور افراد سیاسی در ورزش به گونه ای باشد که جوی سازنده و مفید برای ورزش و دور کردن ورزش از چهره بد سیاسی کاری (جنبه های منفی سیاست) و نزدیک کردن مردم و دولت ها از طریق سیاست های گفت و گوی صلح طلبانه فراهم شود. از دیگر کارکردهای ورزش در بعد

1. Kyung

2. Merkel

3. Şahin

4. Robertson

5. Anastasovski

توسعه روابط بین‌الملل کارکرد اقتصادی است. بسیاری از صاحب‌نظران بر این باورند که توسعه دیپلماسی ورزشی در گرو توسعه اقتصادی کشورها و برعکس است. هر کشوری با میزبانی رویدادهای ورزشی می‌تواند با کسب میزبانی درصد جزئی مسائل و مشکلات اقتصادی خود را برطرف کند و با پیشرفت اقتصادی روابط سیاسی و دیپلماتیک خود را سامان دهد (شریعتی فیض‌آبادی، ۲۰۱۵). یکی از مهم‌ترین جنبه‌های جهانی شدن بعد اقتصادی و آزادی تجاری و از بین بردن موانع محدودکننده گمرکی در تجارت بین کشورها بوده است. خصوصی‌سازی ورزش و جذب سرمایه‌گذاری مستقیم و غیرمستقیم خارجی از مهم‌ترین ویژگی‌های ورزش امروز کشورهای توسعه‌یافته است که بار عظیمی از دوش دولت‌ها در حمایت از ورزش برداشته‌اند، از این‌رو ضرورت دارد که کشور ما نیز زمینه استفاده از این منابع مالی و حمایتی را در دستور کار خود قرار دهد. کارکرد اجتماعی نیز به‌عنوان یکی دیگر از عوامل فرعی ناشی از توسعه روابط بین‌الملل ورزشی شناخته شد. نتایج این بخش پژوهش با نتایج تحقیقات شریعتی (شریعتی فیض‌آبادی، ۲۰۱۵)، حمزه‌لو (۲۰۱۴)، زرگر (۲۰۱۵)، بویاسیگلو و اوگاز (۲۰۱۶) همخوان و همسوست. همراه کردن دیپلماسی ورزشی با روابط فرهنگی از جمله مؤلفه‌های مولد قدرت نرم است. ورزش بستری مناسب برای ارائه و ظهور خرده‌فرهنگ‌های کشورهای مختلف به‌ویژه میزبانان رویدادهای بزرگ ورزشی است. در واقع کشورها از طریق نمایش فرهنگ خود در رویدادهای بزرگ ورزشی به قبض و بسط جایگاه خود در عرصه بین‌الملل می‌پردازند. از سوی دیگر، یک کشور با روابط حسنه و دوستانه با جامعه بین‌المللی شانس بیشتری برای کسب میزبانی رویدادهای بزرگ ورزشی دارد (شریعتی فیض‌آبادی، ۲۰۱۵). آخرین مؤلفه شناسایی‌شده در بعد کارکرد ورزش مربوط به مؤلفه توسعه روابط بین‌الملل بود. نتایج این بخش نیز با نتایج پژوهش‌های یاماموتو (۲۰۱۲)، مورای (۲۰۱۲)، شریعتی (۲۰۱۵)، زرگر (۲۰۱۵) و بویاسیگلو و اوگاز (۲۰۱۶) همخوان و همسوست. می‌توان گفت کشورها برای ایجاد ارتباطات بین‌المللی باید ایدئولوژی خود را شفاف‌سازی کنند. این شفاف‌سازی پیامد مؤثری در شکل‌دهی افکار عمومی در بر خواهد داشت. استفاده از ورزش برای توسعه سیاسی خود تصویرسازی مثبتی را از کشورها ارائه می‌دهد، چراکه ورزش ابزاری برای صلح و رقابت سالم است. آلیسون^۱ (۲۰۱۷) بیان می‌کند که ورزش بین‌المللی فرصت‌های مناسبی را برای دولت‌ها به‌وجود می‌آورد تا هم انواع برتری‌ها و دل‌آوری‌های ورزشکاران خود را نشان دهند و هم ایدئولوژی‌های خاص دولت خود را ارائه دهند؛ و این زمینه‌ای است برای توسعه روابط بین‌الملل کشورها. پیامدی که یاماموتو^۲ (۲۰۱۲) در تحقیق خود این‌گونه بیان می‌کند که مفهوم توسعه از طریق ورزش به‌منظور بنا نهادن یک دولت بر یک فرهنگ ورزشی قوی در دستور کار دولت ژاپن قرار دارد. در نتیجه وقتی ورزش و دیپلماسی ورزشی در سیاست کلان دولت‌ها قرار گرفت، زمانی که توسعه روابط بین‌الملل از طریق ورزش دغدغه دولتمردان شد، پیامدهای ورزشی آن ظهور خواهد کرد.

از جمله عوامل اصلی دیگر شناسایی‌شده در این پژوهش **عوامل مدیریتی** بود که متشکل از سه عامل فرعی آموزش و تربیت نیروی انسانی، مدیریت دانش و رسانه و روابط بین‌الملل بود. نتایج همسو با نتایج تحقیق پیمان‌فر (۲۰۱۵) و شریعتی (۲۰۱۵) است. بر این اساس می‌توان گفت که استفاده از مدیریت راهبردی و راهبردی در این دوران بحران و دوره تغییرات سریع محیط درونی و بیرونی سازمان از راهکارهای اساسی است. در نتیجه بر این اساس مدیریت اثربخش سازمان‌های ورزشی در حوزه روابط بین‌الملل در گرو خلق و بهره‌گیری از الگوهای راهبردی در این حوزه است. الگوی راهبردی که جنبه‌های متفاوت این پدیده را در بردارد و ضمن اینکه متأثر از ارزش‌های جامعه است، به‌دنبال تدوین نقشه راه توسعه آن است. یکی از عوامل فرعی شناسایی‌شده در این بخش نیز آموزش و تربیت نیروی انسانی بود که از جمله عواملی بود که از دیدگاه مصاحبه‌شونده‌ها می‌تواند بر پیشبرد توسعه روابط بین‌الملل کمک‌کننده باشد. نتایج همسو با یافته پیمان‌فر (۲۰۱۵) است. پیمان‌فر (۲۰۱۵) نیز در بخشی از یافته‌های پژوهش خود همراستا با این نتایج، ضعف مدیران ورزشی در آشنایی با تشریفات و پروتکل بین‌المللی، ناتوانی و فعال نبودن مدیران ورزشی زن در سازمان‌های بین‌المللی ورزشی، ضعف منابع مالی و انسانی در حوزه دیپلماسی ورزش کشور، تغییرات پی‌درپی مدیران در سطح عالی ورزش کشور، ناتوانی بسیاری از مدیران

^۱. Allison

^۲. Yamamoto

ورزشی برای فعالیت‌های بین‌المللی (کسب کرسی‌ها و...) را حاکی از ضعف‌های دستگاه دیپلماسی کشور در این حوزه برمی‌شمارد. بنابراین می‌توان گفت منابع انسانی به‌طور اعم و مدیران به‌طور اخص نقش پررنگی در توسعه سازمان‌ها و نهادها دارند و توسعه دیپلماسی ورزشی کشور نیز از این قاعده مستثنا نیست. از این رو جذب و توانمندسازی منابع انسانی ورزش کشور با رویکرد ترفیع دیپلماسی ورزشی می‌تواند از جمله مواردی باشد که بتواند کمک‌کننده کشور در این زمینه باشد (عمادزاده، ۲۰۰۸). بنابراین برای پیشبرد اهداف در جهت توسعه روابط می‌توان به جذب و توانمندسازی مدیران و نیروی انسانی در راستای کسب کرسی‌های بین‌المللی، میزبانی رویدادهای بین‌المللی و ... اشاره کرد که این مهم با توجه به قوت‌ها و فرصت‌های موجود دور از دسترس نیست. از جمله دیگر عوامل مؤثر بر توسعه روابط بین‌الملل شناسایی شده در این بخش می‌توان به عامل رسانه و روابط بین‌الملل اشاره کرد که با پژوهش‌های خبیری (۲۰۰۹) و شریعتی (۲۰۱۵) همخوان و همسوست. خبیری (۲۰۰۹) در پژوهش خود بیان می‌کند که ابزارهای دیپلماسی ورزشی ترکیبی از ابزارهای دیپلماسی فرهنگی و دیپلماسی رسانه‌ای هستند. همچنین شریعتی (۲۰۱۵) در پژوهش خود تعامل رسانه‌ای را به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های شکل‌دهنده دیپلماسی ورزشی در توسعه روابط بین‌الملل معرفی می‌کند. جهانی شدن و انقلابات ارتباطاتی و چگونگی توصیف یک کشور در رسانه‌ها را می‌توان از جمله مؤلفه‌های مهم و تأثیرگذار در توسعه روابط دیپلماتیک دانست. تمایل افکار عمومی جهان به کسب اخبار و اطلاعات مربوط به رویدادهای ورزشی از یک سو و انعکاس گسترده وقایع ورزشی در رسانه‌های ارتباطی جمعی جهانی از سوی دیگر موجب شده است تا قلمرو ورزش و سیاست روزبه‌روز به هم نزدیک‌تر شوند (نصیری مقدم، ۲۰۱۲). از این رو می‌توان گفت مدیریت رسانه‌های ورزشی در دیپلماسی عمومی برخلاف دیپلماسی سنتی که همواره پشت درهای بسته و به دور از هیاهوی رسانه‌ها برگزار می‌گردد، نقشی حیاتی در بهبود جایگاه کشورها در روابط بین‌الملل دارد.

یکی دیگر از عوامل مؤثر بر توسعه روابط بین‌الملل ورزش **عامل اصلی سیاست خارجی** بود که این عامل اصلی از دو مؤلفه فرعی ورزش و سیاست خارجی و مؤلفه سیاست خارجی و ورزش تشکیل شده بود و شامل مفاهیمی همچون ورزش به‌عنوان ابزار سیاسی، ورزش و بهتر شدن روابط سیاسی، اثر سیاست بر ورزش، اثر تحریم‌ها بر ورزش و میزان تعامل با نظام بین‌الملل می‌شد. نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش‌های دئوس (۲۰۱۴)، لین^۱ و همکاران (۲۰۰۸)، شریعتی (۲۰۱۵) و ملکوتیان (۲۰۰۹) همخوان است. دئوس^۲ (۲۰۱۴) بیان می‌کند که ورزش سده‌ها بخش مهمی از جامعه بوده است و روابط بین ورزش و سیاست و به‌ویژه دیپلماسی قوی و به معنای واقعی کلمه باستانی است. لین و همکاران (۲۰۰۸) نیز بیان می‌کنند که ورزش و سیاست به‌طور جدانیافتنی درهم‌تنیده است و اغلب برای اثبات برتری سیاسی اقتصادی و اجتماعی از دیگر ملت‌ها به‌کار می‌رود. ملکوتیان (۲۰۰۹) بیان کرد در بررسی‌های علمی می‌توان از رابطه میان فرهنگ و سیاست، جامعه و سیاست، اقتصاد و سیاست، جغرافیا و سیاست و مانند آن و نیز رابطه متقابل ورزش و سیاست نیز گفت‌وگو کرد، چراکه اگرچه علم سیاست سنتی، سیاست را در تعامل با قدرت، حکومت و احزاب سیاسی تعریف می‌کرد، امروز دیگر نمی‌توان به این عوامل اکتفا کرد. در این میان نقش عرصه‌های جدیدی همچون مسائل زیست‌محیطی، مفاهیم نوین حقوق بشر، رسانه‌ها و فضای مجازی، زنان و اخیراً ورزش را نمی‌توان نادیده گرفت (فاضلی، ۲۰۱۴). استفاده سیاست از ورزش می‌توان به توقف جنگ‌های نظامی بین دولت‌های شهر یونان، پیش از برگزاری المپیک باستان به‌منظور برگزاری بازی‌ها در صلح کامل اشاره کرد (فاضلی، ۲۰۱۴). در نتیجه در حال حاضر نه تنها سیاست به‌عنوان یکی از بخش‌های مهم ورزش خود را نشان داده، بلکه فراتر از آن روابط تعاملی میان ورزش و سیاست برقرار شده است. دستگاه‌های دیپلماتیک و سیاسی کشورها برای توسعه روابط بین‌الملل و همچنین بهبود افکار عمومی برای توسعه سیاست‌ها و اشاعه فرهنگ خود، از ورزش استفاده می‌کنند. در این مورد دستگاه سیاست خارجی به ورزش جهت می‌دهد و می‌خواهد در جهت تأمین اهداف خود، مواردی را لحاظ کند (پیمانفر، ۲۰۱۵). در این زمینه می‌توان گفت از یک طرف سیاست از طریق تدوین و اجرای راهبرد

^۱. Lin

^۲. Deos

ورزشی بر ورزش تأثیر دارد و از طرف دیگر ورزش از طریق تحکیم ارزش‌های انسانی و همبستگی ملی و افزایش مشارکت سیاسی بر سیاست تأثیر می‌نهد. اگرچه در ادبیات سیاسی، دیپلماسی ورزشی به‌عنوان ابزاری در دست سیاستمداران بوده، اما امروزه بیشتر متخصصان حوزه دیپلماسی و روابط بین‌الملل ورزش بر این باورند که ورزش خود می‌تواند به‌عنوان مسیری مرتبط با روابط سیاسی نقشی متمایز و مستقل در توسعه روابط دیپلماتیک ایفا کند.

نتایج نشان داد که از جمله عوامل اصلی شناسایی‌شده مؤثر بر توسعه روابط بین‌الملل از طریق ورزش عامل ساختار ورزش بود که خود شامل چهار مؤلفه فرعی کرسی‌های بین‌المللی، سیاستگذاری و برنامه‌ریزی، ساختار سازمان‌های ورزشی و عامل جایگاه ورزش کشور در جهان می‌شد. نتایج پژوهش در این بخش با نتایج پژوهش قاسمی و همکاران (۲۰۱۸) و صباغ نوین (۲۰۱۵) همخوان و همسوست. نتایج تحقیق قاسمی (۲۰۱۸) نشان داد که ساختار فدراسیون ملی دانشجویی به انجمن و کمیته‌هایی از جمله واحد بین‌الملل متناظر با ساختار فیزو نیاز دارد. در عصر حاضر تحول کیفی در عرصه دیپلماتیک به‌وقوع پیوسته است؛ تحولی که موجب جایگزینی قدرت نرم به‌جای قدرت سخت شده است. تحولات عرصه بین‌المللی و قدرت گرفتن بیش‌ازپیش بازیگران غیردولتی، موجب بروز تحولاتی در چگونگی عملکرد دیپلماسی شده است. چنین تغییراتی، دیپلماسی سنتی را که بر مبنای تعامل میان دولت‌ها قرار دارد، با چالش مواجه کرده (قوام، ۲۰۰۹) و کاهش نقش انحصاری دولت‌ها را در پی داشته است. کاهش زمینۀ ورود کنشگران غیردولتی را برای ورود به روابط بین‌الملل و دیپلماسی کشورها فراهم کرده است. هادیان و احدی (۲۰۰۹) بیان می‌کنند پیرنگ شدن نقش بازیگران غیردولتی و افکار عمومی سبب شکل‌گیری اشکال جدیدی از دیپلماسی در کنار دیپلماسی سنتی شده است. مورای (۲۰۱۲) بیان می‌کند ورزش به‌عنوان ابزار دیپلماتیک می‌تواند انزوا را کاهش دهد و ثبات و امنیت را برای کشور به ارمغان آورد. از جمله عوامل فرعی تشکیل‌دهنده مؤلفه ساختار ورزش، کسب کرسی‌های بین‌الملل بود. پیرو نتایج پژوهش در این بخش، صباغ نوین (۲۰۱۵) نیز بیان می‌کند که ساختار فدراسیون‌ها باید ملی، نیمه‌دولتی، دارای انجمن و کمیته مطابق ساختار فیزو، دارای واحد بین‌الملل، دارای کمیته آموزش در راستای توسعه ورزش دانشجویی و برخورداری از کرسی بین‌المللی باشد. شریعتی و گودرزی (۲۰۱۵) نیز در پژوهش خود، کمبود نمایندگان ایرانی در کرسی‌های اثرگذار بین‌المللی ورزشی را با عنوان زخمی بزرگ بر پیکره ورزش کشور تعبیر کردند که همسو با یافته حاضر است. عدم توفیق فدراسیون‌ها در کسب جایگاه‌های بین‌المللی به معضلی اساسی در ورزش کشور تبدیل شده است. باید اذعان کرد که نبود کرسی‌های مهم و ثابت در فدراسیون جهانی و نداشتن روابط بین‌الملل ورزشی پیامدهای مهمی را به‌همراه دارد که از جمله آنان می‌توان به حذف تیم‌های ورزشی ایرانی در مسابقات و رویدادهای ورزشی اشاره کرد. در نتیجه می‌توان گفت یکی از گزینه‌های رفع مشکلات موجود و بیان‌شده کسب و احراز کرسی‌های مؤثر بین‌المللی، داشتن روابط مؤثر بین‌المللی است. سیاستگذاری و برنامه‌ریزی از دیگر عوامل فرعی مؤثر بر ساختار ورزش شناخته شد. نتایج با یافته‌های ملکوتیان (۲۰۰۹) و پیمان‌فر (۲۰۱۵) همسوست. به‌طوری‌که پیمان‌فر (۲۰۱۵) در پژوهش خود یکی از عوامل مؤثر بر توسعه دیپلماسی را سیاست‌ها و برنامه‌ها و مفاهیمی همچون ارزش‌های جهانی، ساختار، چشم‌انداز و سیاستگذاری معرفی کرد. به‌طور خلاصه می‌توان گفت که برنامه‌ریزی و سیاستگذاری مطلوب و صحیح می‌تواند حرکت این پدیده ورزش را منظم‌تر و با سرعت بیشتر دنبال کند؛ بخصوص اگر در این بین چشم‌انداز مطلوب تعیین شده باشد. دیگر عامل شناسایی‌شده در این بخش ساختار سازمان‌های ورزشی و عامل جایگاه ورزش کشور در جهان بود. نتایج همسو با یافته شریعتی فیض‌آبادی (۲۰۱۵) است که بیان کرد ایران از دیدگاه دیپلماسی ورزش هنوز الگوی مناسب و درخوری را پیدا نکرده که به اهمیت جایگاه ورزش و ساختار ورزشی اشاره کرده است. از این‌رو می‌توان با هماهنگی سازمان‌ها و نهادهای مؤثر ورزشی داخلی با یکدیگر، ساختار دولتی ورزش ایران و برخوردهای شخصی و سلیقه‌ای و میزبانی مسابقات و رویدادهای بین‌المللی بزرگ ورزشی و حضور حداکثری در رقابت‌های معتبر بین‌المللی در این زمینه گام مهمی برداشت. به‌طوری‌که میزبانی رویدادهای بین‌المللی در این زمینه می‌تواند علاوه بر مزیت‌های اقتصادی و اجتماعی، برای غلبه بر تهدیدهایی چون وجود تعارضات منطقه‌ای بین ایران و برخی کشورهای منطقه و همچنین جنگ نرم برخی کشورهای غربی علیه ایران راهگشا باشد.

به‌طور کلی می‌توان گفت که عوامل متعددی می‌تواند توسعه روابط بین‌الملل از طریق ورزش را تحت تأثیر قرار دهد که با توجه به تحلیل کیفی مصاحبه‌های صورت‌پذیرفته با صاحب‌نظران عوامل مدیریتی، ساختار ورزش، سیاست خارجی و کارکردهای ورزش از جمله مهم‌ترین عوامل مؤثر بر توسعه روابط بین‌الملل با استفاده از ورزش شناخته شد. با توجه به مطالب بیان‌شده و بررسی پژوهش‌های مشابه در این زمینه و همچنین اهمیت توسعه روابط دیپلماتیک کشور همان‌گونه که در سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴، مشتمل بر سیاست‌های کلی نظام ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری که بیش از سیزده مرتبه بر لزوم همگرایی ایران با فرایند جهانی شدن در عرصه‌های گوناگون تأکید شده است، می‌توان گفت که امروزه ورزش در دیپلماسی عمومی به‌عنوان ابزاری مؤثر برای توسعه روابط بین‌المللی مورد تأکید است که در این بین به‌نظر می‌رسد با توجه به شرایط تحمیل‌شده به کشور و همچنین فشارهای تغییرات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، ورزش می‌تواند به‌عنوان ابزاری برای توسعه روابط کشور مدنظر قرار گیرد تا بتواند از فشارهای جهانی خارج شود و تصویر مثبتی از خود در عرصه بین‌المللی به‌جا بگذارد؛ از این‌رو توجه به عوامل شناسایی‌شده در این پژوهش می‌تواند به‌عنوان نقشه راه، یاری‌رسان مدیران اجرایی کشور در همدلی و نزدیکی به جریان جهانی شدن با استفاده از قابلیت‌های ورزش برای کمک به توسعه روابط بین‌الملل باشد.

تقدیر و تشکر

با توجه به اینکه مقاله حاضر، مستخرج از رساله دکتری است، از این‌رو از همه استادانی که در تدوین این پژوهش ما را یاری کردند کمال تشکر را داریم.

References

- [Boyacıoğlu, F. & Gürsel O. & Ahmet, A. The Role of Sports in International Relations. Acta Universitatis Danubius. Relationes Internationales, 2016; 9 \(1\). pp. 100.](#)
- [Zargar, A. Sports and International Relations, Theory and conceptual aspects, Political sciences quarterly, 2015; 11 \(31\). pp. 7-19. \(in Persian\)](#)
- [Murray, S. Moving beyond the ping-pong table: sport diplomacy in the modern diplomatic environment. PD Magazine, 2013; 9, p11-16.](#)
- [Nicholson, M., Hoye, R., Houlihan, B. Participation in Sport: International policy perspectives, by Routledge: British Library Cataloguing in Publication Data. 2013; Pp.46.](#)
- [Murray, S. The Two Halves of Sports-Diplomacy, Diplomacy & Statecraft, 2012; 23 \(3\), p576-592.](#)
- [Sabbagh Novin, M. Comparison of conditions of international relations departments of national university sport federations, M.A. thesis, Educational Sciences, Payam Noor University. 2015; pp. 39-67 \(Persian\).](#)
- [Taylor, T. Sport and International Relations: A case of mutual neglect in Allison, L. The Politics of Sport, Manchester University Press, Manchester. 1986; Chapter 2, pp.1690](#)
- [Ghavam, A. Analyzing international politics in the context of the international community's approach. Tehran, Research Institute of Humanities and Cultural Studies. 2009; \(in Persian\).](#)
- [Hadian, N. & Ahadi, A. The Conceptual Position of Public Diplomacy, Journal of Foreign Relations, 2009; 1 \(3\), pp 85-119. \(in Persian\).](#)
- [Ghasemi, H., Pourkiani, M., Sabagh Novin, M. Comparing the Situation of International Relation between Iranian National Federation and other Countries. Journal of Communication Management in Sports Media, summer 2018; 5 \(20\), pp. 91-99. \(in Persian\)](#)

- [Shariati Feizabadi, M. & Goudarzi, M. The Position of Sport Diplomacy in International Relation departments of Islamic Republic of Iran. Qualitative approach based on content analysis, Journal of Political Science, 2015;11 \(2\), No.22, pp 95-127. \(in Persian\).](#)
- [Malakoutian, M. Sports and policy, Faculty of Law and Political Sciences, 2009;39 \(2\), pp 301-316. \(in Persian\).](#)
- [Peymanfar, M. Developing a Strategic Model for the Development of Sport Diplomacy of the Islamic Republic of Iran, PhD dissertation, Kharazmi University, 2015. \(in Persian\)](#)
- [Emadzadeh, M. Analysis of business environment, Tehran, the world of economy. 2008 \(in Persian\).](#)
- [Nassiri Moghadam, M. Explaining the relationship of the World Cup to foreign relations of countries, M.A. thesis, Faculty of Geography, Tarbiat Modarres University.2012 \(in Persian\).](#)
- [Khabiri, M. Investigating the Position of Exercise in Public Diplomacy of the Islamic Republic of Iran. Research project of ministry of youth and sport, Iran. 2009, pp. 29-93\(in Persian\).](#)
- [Shariati Feizabadi, M. Designing and modeling the components of sport diplomacy in the development of international relations, PhD dissertation, University of Tehran. 2015, pp. 12-69 \(in Persian\).](#)
- [Fazeli, H. Sports and identity politics. Journal of Political Science, 2012; 7 \(2\), pp151-174. \(in Persian\)](#)
- [Deos, A. \(2014\). Sport and relational public diplomacy: the case of New Zealand and Rugby World Cup 2011, Sport in Society, 17\(9\), p1170-1186.](#)
- [Lin, Ch. Y., Lee, P. Ch., Nai, H. F. Theorizing the Role of Sport in State-Politics, International Journal of Sport and Exercise Science, 2008;1\(1\), p23-32.](#)
- [Jackson, S. J., Haigh, S. Between and beyond politics: Sport and foreign policy in a globalizing world, Sport in Society, 2008; 11\(4\), p349-358.](#)
- [Hamzelou, Y. Studying the effects of sport development on the process of Iran globalization, M.A. thesis, Hakim Sabzevari University. 2014; \(in Persian\).](#)
- [Kyung, H.L. The globalization process of sports in Korean society: changing paradigms and perspectives beyond boundaries. International Sports Studies, 2005; 1, 29-43.](#)
- [Merkel, U. The politics of sport diplomacy and reunification in divided Korea. International Review for the Sociology of Sport, 2008; 43\(3\), 289-311.](#)
- [Şahin M.Y. Yenel, F. Çolakoglu, T. Sport and nationalism interaction: sports' place and importance creating national identity. Human Sciences, 2010; 7: 1244-63.](#)
- [Robertson, R. Sport diplomacy in conflict environment: the case of continued efforts in Afghanistan. Public Diplomacy, 2013; 3\(1\), 30-39.](#)
- [Anastasoovski, I. Stojanoska, T. & Qazimi, A. Sport as a substitute for diplomatic activities. Professional Paper, 2013; 1\(2\), 79-82.](#)
- [Kristiansen, R.R. & Reimer, M.B. The Economic Impact of Major Sporting Events. Unpublished Bachelor Thesis, Aarhus University. 2011, pp 32-89](#)
- [Allison, L. Understanding International Sport Organizations, 1st Edition, Routledge Publication, 2017; pp. 76-190](#)
- [Yamamoto, M. Y. Development of the sporting nation: sport as a strategic area of national policy in Japan, International Journal of Sport Policy and Politics, 2012; 4\(2\), p277-296.](#)
- [Strauss, A., & Corbin, J. M. Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques. Sage Publications, Inc. 1990](#)
- [Kobierecki, M.Y. Sport in International Relations: Expectations, Possibilities and Effects. No 1 . Interdisciplinary Political and cultural Journal. 2013](#)
- <https://www.ukessays.com/essays/international-relations/sports-plays-a-significant-role-in-international-relations.php?vref=1>
- [Anderson, P. H. \(2017\). Quantifying the Value of Sport Diplomacy to Non-State Actors \(Doctoral dissertation, University of Oregon\).](#)